

vilde blive tilstrækkelig til Fyldestgjørelse af de mange andre foreliggende Krav paa Understøttelse af den, som Ministeriet maatte ønske at kunne imødekomme. Ministeriet havde under disse Omstændigheder baade i forrige og indeværende Finansaar ment saa vidt muligt i det paagældende Øjemed at burde benytte en Del af Bevillingerne under Universitetets og Kommunitetets ekstraordinære Konti, men da en saadan Benyttelse af disse Bevillinger ikke regelmæssigt kunde ske i synderligt Omfang, uden at andre disse Konti vedkommende Krav tilsidesattes, maatte Ministeriet meget ønske, at der i det omhandlede Øjemed gaves en særlig Bevilling, som formentlig passende vilde kunne opføres paa Kommunitetets Budget og efter de foreliggende Erfaringer fra indeværende Finansaar, i hvilket der var uddelt 5400 Kr. i Rejseunderstøttelser til Universitetslærere, — medens der for næste Finansaar allerede forelaa en Ansøgning om Rejseunderstøttelse til Beløb 2000 Kr., og flere Ansøgninger om saadanne Understøttelser kunde ventes — foresloges sat til 5000 Kr.

Da Forslaget ikke tiltraadtes af Folkethingets Finansudvalg, blev det under Finanslovsforslagets 2den Behandling taget tilbage af Kirke- og Undervisningsministeren, jfr. Rigsdagstidende 1893—94 Tillæg B. Sp. 447—48 og Folkethingstidende s. A. Sp. 2410—11, 2418—19 og 2434—35.

2. Akademisk Disciplin.

I de sidste Aar har Konsistorium ifølge Anmodning erholdt fra Kjøbenhavns Politi Udskrift af Sager, som ved Kjøbenhavns Kriminal- og Politiret have været anlagte mod Studenter. I Almindelighed have disse Sager dog kun angaaet Forseelser mod den offentlige Orden og der er, for saa vidt de vedkommende Studenter oppebar Kommunitetsstipendiet eller andre Stipendier eller de havde Bolig paa Kollegierne, blevet tildelt disse Studenter en Irettesættelse. I det foreliggende Aar havde der dog ikke været Anledning til at tildele nogen saadan.

II. Det akademiske Lærersamfund samt Censorerne ved Universitetets Examina.

1. Forslag om Honorar til Cand. theol. H. M. Larsen for at holde Forelæsninger m. v. under det theologiske Fakultet.

Fra det theologiske Fakultet modtog Konsistorium under 22de Juni 1893 en Skrivelse, hvori Fakultetet anholdt om en Forøgelse af dets Lærerkrafter, idet det henviste til de ved Forslagene til Universitetets Lønningslov i 1879 og 1888 fremsatte Udtalelser om, at de enkelte theologiske Discipliner vare tiltagne i Omfang, Bidiscipliner udskilte, og nye Discipliner fremkomne, saa at det vilde være saare vanskeligt for Fakultetet at røgte sit Hverv forsvarligt, hvis der ikke ogsaa her, som andet Steds indenfor Universitetets Organisme, gaves en Forøgelse af Arbejdskraften.

Hertil kom, at det store Antal theologiske Studenter i høj Grad havde forøget Examensbyrden og delvis ogsaa det daglige Arbejde. Fakultetet havde ogsaa tidligere gjort opmærksom paa, at der ved de andre nordiske Universiteter allerede for længe siden var sket en Udvidelse af de theologiske Fakulteter, saa at Lund havde 6 Professorer og 3 Docenter, Upsala 8 Professorer og 6 Docenter, Christiania 6 Professorer og 1 Stipendiat, medens Kjøbenhavns Universitet endnu stadig stod med kun 5 theologiske Professorer, uden Docenter og Stipendiater.

Fakultetet udtalte endvidere, at den nærværende Tid krævede, at de theologiske Fakulteter — foruden Løsningen af de for de skiftende Tider fælles Opgaver — maatte give en alsidig og indgaaende Belysning af Mellemværendet mellem Kristendommen og den moderne Bevidsthed. Denne Opgave var efterhaanden blevet saa specialiseret, at den umulig paa fyldestgørende Maade kunde løses ved kun lejlighedsvis at optages af de 5 theologiske Lærere, som allerede i Forvejen, hver paa sit Omraade, arbejdede med et stort og stadigt voxende Stof. Der udfordredes, navnlig naar man saa hen til den Betydning, som den sammenlignende Religionsvidenskab havde ved disse Grænseundersøgelser, at Opgaven fortrinsvis blev overdraget en Mand, hvis Hovedarbejde kunde komme til at ligge paa dette Punkt, og som endnu var i den Alder, da han med friske Kræfter kunde tilegne sig de omfattende Kundskaber, t. Ex. i sproglig Henseende, som vare nødvendige for en selvstændig Gjennemførelse af de religionshistoriske Undersøgelser. Det var en Selvfølge, at Fakultetet herved kun tilsigtede Fyldestgjørelsen af et Krav, som Tiden stillede, og ingenlunde en Forøgelse af Examensfordringerne overfor de Studerende. Ved Siden af Trangen til en Forstærkning af Kræfterne i denne bestemte Retning havde Fakultetet længe følt Ønskeligheden af, at det nye Testaments Fortolkning kunde blive gjort til Gjenstand for flere og hyppigere Forelæsninger og Øvelser, hvad denne Discipline paa Grund af sin centrale Stilling og sit Omfang havde et uafviseligt Krav paa. Endelig havde det store Studenterantal i de senere Aar gjort det umuligt at aabne de Studerende Adgang til de skriftlige Øvelser i samme Omfang som tidligere, og Fakultetet saa, naar ikke dets videnskabelige Arbejde skulde lide føleligt derunder, ingen anden Udvej til Afhjælpelsen af dette Savn end en Forøgelse af Lærerkræfterne. Naar Fakultetet netop nu henlede Opmærksomheden paa disse Forhold, skyldtes det den Omstændighed, at det nu kunde nævne en ung Mand, som formentlig vilde kunne gjøre Fyldest i de her paapegede Retninger. *Cand. theol. H. M. Larsen*, som for henved 2 Aar siden med Ære havde deltaget i Konkurrencen om det ledige Professorat i gammeltestamentlig Exegese og siden havde opholdt sig i Udlandet for at gjøre religionshistoriske Studier. Baade efter hvad der var Fakultetet bekjendt fra den unge Mands Studietid her hjemme og fra hans Deltagelse i Konkurrencen, var det enigt i at henlede Opmærksomheden paa ham som den, der vilde være skikket til at overtage det Arbejde, om hvilket her var Tale. Fakultetet foreslog derfor, at der paa Finanslovsforslaget for 1894—95 optoges en Bevilling til et Honorar for *Cand. theol. H. M. Larsen*, der kunde sætte ham i Stand til at holde Forelæsninger over Religionshistorie, Apologetik

og nytestamentlig Exegese, med Forpligtelse til efter Fakultetets nærmere Bestemmelse at tage Del i Ledelsen af de skriftlige Øvelser og Examensarbejdet. Da Fakultetet maatte anse det for nødvendigt, at han deltog i dette sidste og derved vilde være afskaaret fra at manucere til Examen, maatte det omtalte Honorar have en saadan Størrelse, at han derved kunde blive sat i Stand til at ofre Universitetsgjæringen hele sin Tid.

Fakultetet bemærkede derhos, at *Professor, Dr. theol. Scharling* havde sluttet sig til fornævnte Andragende om, at Cand. theol. Larsen maatte blive sat i Stand til at overtage en Virksomhed som Docent indenfor Fakultetet, dog med den Indskrænkning, at det kun blev paalagt ham at holde Forelæsninger over nytestamentlig Exegese med Bifag samt at deltage i skriftlige Øvelser og Examens Afholdelse efter Fakultetets nærmere Anvisning. Apologetik og Religionshistorie maatte nemlig anses som tilstrækkelig fyldestgjorte ved Fakultetets nuværende Lærerkrafter, rent bortset fra det lidet heldige i at overdrage disse vanskelige Discipliner, der kræve aandelig Modenhed og Livserfaring, til en ganske ung og uprøvet Mand. Særlig maatte bemærkes, at, om Apologetiken skulde give en Orientering over hele Mellemværendet mellem Kristendommen og den moderne Bevidsthed, da vilde denne Disciplin omspænde saa godt som hele det menneskelige Aandsliv og antage et uoverskueligt Omfang, langt ud over Theologiens Omraade. Hvad Religionshistorien og den komparative Religionsvidenskab angik, da vare begge uadskillelige fra Religionsfilosofien og burde derfor overdrages det Medlem af Fakultetet, hvem det paahvilede at holde Forelæsninger over dette Fag, hvorved ogsaa de Studerende vilde være bedst sikrede mod, at det nye Lærerfag skulde blive en forøget Examensbyrde.

Konsistorium bemærkede i Skrivelse af 7de Juli 1893 til Ministeriet, at det varmt anbefalede Cand. theol. Larsens Ansættelse med et Honorar, der passende fandtes at kunne sættes til 2400 Kr., hvorimod det ikke saa sig i Stand til at udtale nogen Dom angaaende de Punkter, hvorom der ikke herskede Enighed mellem Fakultetets Flertal og Mindretal.

Paa Finanslovsforslaget for Finansaaret 1894—95 blev der paa Universitetets Udgiftspost 7. a. stillet Forslag om fornævnte Honorar til videnskabelig Virksomhed m. v. for Cand. theol. Larsen. Forslaget blev forkastet ved 3die Behandling af Finanslovsforslaget i Folkethinget, optaget af Landstinget, men atter forkastet i Folkethinget, jfr. Rigsdagstidende 1893—94 Tillæg A. Sp. 987—89 og Tillæg B. Sp. 287—88, 1085—86, 1799—1800, 1815—16, 1873—74, 2039—40, 2139—40, Folkethingstidende s. A. Sp. 80—82, 117—19, 188—89, 230—32, 4153, 4165 og 4199 samt Landstingstidende s. A. Sp. 1464 og 1473.

2. Honorar til Dr. phil. A. M. Hansen for at holde Forelæsninger og Øvelser i engelsk Sprog og Litteratur under det filosofiske Fakultet.

Fra Kirke- og Undervisningsministeriet modtog Konsistorium under 9de Maj 1893 et Andragende fra Dr. phil. A. M. Hansen om, at han maatte blive ansat som Docent i engelsk Sprog og Litteratur ved Universitetet.

I den af det filosofiske Fakultet afgivne Erklæring af 26de s. M. mindede Fakultetet om, at det allerede i sin Betænkning af 13de Marts s. A. om Ansøgningerne til det da ledige Professorat i Engelsk havde haft Lejlighed til at udtale sig om Dr. Hansens Virksomhed som Forfatter og Docent*). Fakultetet havde dér fremhævet, at han havde vist sig i Besiddelse af solide Kundskaber, især i de sidste Aarhundreders engelske Litteratur, og at han som Privatdocent havde øvet en gavnlig Virksomhed ved at vejlede Studerende især i elementær sproglig Henseende. Medens Fakultetet ikke mente at kunne anbefale ham som Repræsentant for hele Faget, da væsentlige Sider ved dette havde ligget ham fjærnt, nærrede det ingen Betænkning ved at anbefale det Ønske, som han allerede dengang — subsidiært — havde udtalt om en Docentur. Idet Fakultetet ogsaa nu fastholdt denne Opfattelse, skulde det — hvad Betimeligheden og Nyttens af en saadan Beskikkelse angik — bemærke, at Studiet af engelsk Sprog og Litteratur havde et saadant Omfang, at selv den bedste Evne og Villie ikke gjorde det muligt for en enkelt at udfylde hele Fagets Ramme. Der vilde derfor være god Anvendelse for en Virksomhed som Dr. Hansens, især da ogsaa andre end de Studerende, der forberede sig til Skoleembedsexamen, ønskede Vejledning ved Universitetet i dette Fag, baade hvad den sproglige og den litterærhistoriske Side angik. Fakultetet anbefalede i Henhold til disse Betragtninger, at Dr. Hansen ansattes som midlertidig Docent i engelsk Sprog og Litteratur.

Konsistorium udtalte i Skrivelse af 17de Juni 1893 ved Sagens Indsendelse til Ministeriet, at det kunde slutte sig til Fakultetets Ønske om en udvidet Vejledning i Studiet af engelsk Sprog og Litteratur ved Universitetet, men dog udtrykkelig maatte betone, at det ikke kunde anbefale Ansættelsen under Benævnelse af midlertidig Docent i engelsk Sprog og Litteratur, da derved muligvis kunde fremkaldes en Forventning hos Vedkommende om ved fremtidig Ledighed af Professoratet i de nævnte Fag at have en særlig Adkomst til samme, medens man derimod skulde indstille, at der paa Universitetets Udgiftspost 7. a. paa Forslaget til Finanslov for Finansaaret 1894—95 optoges et Honorar af 2000 Kr. til Dr. phil. A. M. Hansen for at holde Forelæsninger og Øvelser i engelsk Sprog og Litteratur ved Universitetet.

Paa ovennævnte Finanslovsforslag blev derefter optaget fornævnte Honorar som en Del af det til Ministeriets Raadighed disponible Beløb paa Universitetets Udgiftspost 7. a., jfr. Rigsdagstidende 1893—94 Tillæg A. Sp. 983—86, Tillæg B. Sp. 287—88 og 1085—86 samt Folkethingstidende s. A. Sp. 4153, 4165 og 4199, hvorefter det under 26de April 1894 allernaadigst bifaldtes, at der tilstodes Dr. phil. *Adolph Marius Hansen* for at holde Forelæsninger og Øvelser i engelsk Sprog og Litteratur et aarligt Honorar af 2000 Kr., fra 1ste s. M. at regne.

*) Jfr. Univ. Aarb. f. 1892—93 S. 13—14.

3. Fornyelse og Forhøjelse af Honorar til Dr. phil. N. V. Ussing for at holde Forelæsninger over Mineralogi og Geologi under det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet.

Ved kgl. Resolution af 16de April 1891 blev det bifaldet, at der tillagdes Cand. polyt. N. V. Ussing 1300 Kr. af det paa Universitets Udgifts-post 7. a., til videnskabelige Formaals Fremme, for Finansaaret 1891—92 disponible Beløb som 1ste Del af et treaarigt Honorar for at holde Forelæsninger og Øvelser over Mineralogi og Geologi, jfr. Univ. Aarb. for 1889—90 S. 7—9, 193 og 1890—91 S. 592.

Af Bestyreren for Universitetets mineralogiske Museum, Professor Johnstrup, blev under 26de Juni 1893 indsendt til Konsistorium en Skrivelse, hvori han udtalte, at han ved at frekventere Kandidat Ussings Forelæsninger havde havt Lejlighed til at blive bekendt med, at denne var i Besiddelse af en klar Fremstillingsevne og omhyggelig behandlede det Stof, der foredroges, saa at han havde udført det ham overdragne Hverv paa en saa tilfredsstillende Maade, at det var i høj Grad ønskeligt, at han vedblivende maatte blive knyttet til Universitetet. Professor Johnstrup anholdt derfor om, at det ogsaa maatte overdrages Kandidat Ussing at holde de nævnte Forelæsninger og Øvelser i Finansaaret 1894—95, og henstillede, da det Honorar, der hidtil var ydet ham derfor, nu ikke længere kunde siges at være tilstrækkeligt, at det blev forhøjet med 1100 Kr. til 2400 Kr. Professor Johnstrup tilføjede, at naar han kun anholdt om, at det fornævnte Hverv blev overdraget Kandidat Ussing for 1 Aar, var Grunden den, at han, naar det mineralogisk-geognostiske Museum var indflyttet i sit nye Lokale, agtede at indkomme med en Indstilling om forandrede Bestemmelser angaaende dets Personale i det Hele.

I Henhold til Konsistoriums Indstilling af 30de Juni 1893 blev der paa Finanslovsforslaget for Finansaaret 1894—95 under Universitetets Udgiftskonto 7. a., til videnskabelige Formaals Fremme, optaget et Beløb af 2400 Kr. til Honorar for Kandidat Ussing, jfr. Rigsdagstidende 1893—94 Tillæg A. Sp. 985—88. Forslaget blev bevilget paa Finansloven for 1894—95, hvorefter det ved kgl. Resolution af 1ste Maj s. A. blev bifaldt, at der paa bemeldte Udgifts-post 7. a. tilstodes Dr. phil. N. V. Ussing for Finansaaret 1894—95 et Honorar paa 2400 Kr. for at holde Forelæsninger over bestemte Afsnit af Mineralogi og Geologi.

4. Honorar til Dr. phil. C. U. E. Petersen for at holde Forelæsninger over Æmner af den fysiske Kemi under det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet.

Under 19de Maj 1893 tilstillede Kirke- og Undervisningsministeriet Konsistorium til Erklæring et Andragende fra Dr. phil. C. U. E. Petersen, hvori denne anholdt om, at der maatte blive tilstaaet ham et passende Honorar for ved Universitetet at holde Forelæsninger over Æmner fra den fysiske Kemis Omraade. I sit Andragende bemærkede han, at de Undersøgelser, der fortrinsvis anvende de fysiske og matematiske Metoder til

Løsningen af kemiske Problemer, i den nyere Tid havde faaet en ikke ringe Udstrækning og Betydning saavel for den specielt theoretiske som for den praktiske Kemi og tildels ogsaa for Fysiken, en Betydning, der maatte antages i Fremtiden yderligere at ville forøges. Adskillige vigtige videnskabelige Problemer vare derved bragte deres Løsning nærmere, og Methoder af stor Betydning for den almindelige Laboratoriumspraxis vare blevne fastsatte. Vel berørte de fysiske og kemiske Forelæsninger, der alt nu bleve holdte ved Universitetet, ogsaa disse Forhold; men dels kunde der ved de nævnte Forelæsninger næppe gives Lejlighed til en sammenhængende Oversigt over alle de derhen hørende Fænomener eller til en indgaaende Fremstilling af de enkelte Afsnit, dels vare Undersøgelserne, ved den Udstrækning de allerede nu havde faaet og som vistnok i Fremtiden vilde tiltage betydeligt, voxede op til at danne et selvstændigt Fag, der ved en stor Del af Universiteterne i Udlandet doceres af særlige Lærere under forskjellige Navne: fysisk, theoretisk eller almindelig Kemi. Idet han antog, at et mere indgaaende Kjendskab til de vundne Resultater og de dertil knyttede Methoder og Theorier vilde have Betydning særligt for de Studerende ved Universitetet, der have Kemi eller Fysik til Hovedfag, og tillige, om end i mindre Grad, for de Studerende i Kemi ved den polytekniske Lærestanstalt, skulde han anføre, at han i de senere Aar havde gjort den nævnte Del af Kemien til Gjenstand for sit særlige Studium. I Foraarshalvaaret 1892 havde han ved den polytekniske Lærestanstalt oppebaaret Honorar for at holde Forelæsninger over Grundtrækkene af den theoretiske Kemi, af hvilke Forelæsninger senere et kortfattet Résumé var blevet offentliggjort. Endvidere havde han ved Universitetet holdt Forelæsninger over specielle til den theoretiske Kemi hørende Æmner, nemlig i Foraarshalvaaret 1889 over Medelejffs periodiske System og i Efteraarshalvaaret 1892 over Opløsningernes Theori. Af selvstændige Undersøgelser paa dette Omraade havde han offentliggjort følgende: »Neutralisationswärme der Fluoride« i »Zeitschrift für physikalische Chemie IV., P. 384 og V. P. 259; »Om nogle Grundstoffers allotrope Tilstandsformer i Vidensk. Selsk. Skr. 6. Række, VII. 3; Om den elektrolytiske Dissociationsvarme af nogle svage Syrer« i Vidensk. Selsk. Skr. 6. Række VII. 7. Som Gjenstand for de Forelæsninger, han agtede at holde i Fremtiden, havde han tænkt sig dels en almindelig, sammenfattende Oversigt over de nyere kemiske Theorier og fysisk-kemiske Methoder og Resultater, der gjentoges med passende Mellemløb, dels Forelæsninger over specielle Æmner, hvorved disse kunde erholde en mere indgaaende Behandling. Exempelvis skulde nævnes: Læren om den kemiske Ligevægt (Massevirkningstheorien, Dissociation af Luftarter, den partielle Sønderdeling i vandig Opløsning); Thermokemi og Thermodynamik med dens Anvendelser i Kemien, Overgangen mellem Materiens Aggregationstilstande (den kinetiske Theori, van der Waals Lære om Kontinuiteten); Læren om Affiniteten; Elektrolysen og de galvaniske Elementers Theori (med særligt Hensyn til kemiske Forhold), Læren om Opløsninger. For at kunne disponere over den tilbørlige Tid til Forberedelsen af disse Forelæsninger og til Studiet af, hvad der paa de nævnte Omraader fremtidig maatte fremkomme i Litteraturen, ansøgte han om et passende Honorar.

Konsistorium indsendte under 30te Juni 1893 til Ministeriet en Erklæring fra *det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet*, hvori dette udtalte, at det var fuldstændig enigt i varmt at anbefale Dr. Petersens Andragende, fordi den Side af Kemien, som han vilde foredrage, Dag for Dag vandt i Betydning og antog saadanne Dimensioner, at en speciel Docent i den ikke burde savnes ved Universitetet. Hvad Ansøgeren angik, anbefaledes han som en særdeles dygtig Videnskabsmand, om hvis Forelæsninger Professor Christiansen udtalte, at han havde hørt flere af dem med meget Udbytte og at de i formel Henseende vare godt udarbejdede og holdte.

Konsistorium indstillede, at der paa Universitetets Udgiftspost 7. a., til videnskabelige FormaaIs Fremme, paa Forslaget til Finanslov for Finansaaret 1894—95 optages et Honorar af 1000 Kr. aarlig til Dr. Petersen for Afholdelsen af fornævnte Forelæsninger.

Bemeldte Honorar blev optaget paa *Finanslovforslaget*, dog foreløbig kun for 1 Aar. Forslaget blev forkastet ved Finanslovforslagets 3die Behandling i Folkethinget, optaget i Landstinget, men atter forkastet i Folkethinget, jfr. Rigsdagstidende 1893—94 Tillæg A. Sp. 987—88, Tillæg B. Sp. 287—88, 1085—86, 1799—1800, 1815—16, 1873—74, 2039—40, 2139—40, Folkethingstidende s. A. Sp. 4153, 4165 og 4199 samt Landstingstidende s. A. Sp. 1464 og 1473.

Paa Finanslovforslaget for Finansaaret 1895—96 blev Forslaget gjenoptaget og bevilget af Rigsdagen, jfr. Rigsdagstidende 1894—95 Tillæg A. Sp. 917—18, Tillæg B. Sp. 353—54, 767—68 og 929—32 samt Folkethingstidende s. A. Sp. 2340—42, 2364—65, 3458—59, 3467 og 3485. Ved kgl. Resolution af 19de April 1895 blev det derefter paa Ministeriets Forestilling bifaldet, at der af det paa Universitetets Udgiftspost 7. a. disponible Beløb for Finansaaret 1895—96 tildeltes Dr. phil. *Christian Ulrik Emil Petersen* et Honorar af 1000 Kr.

III. Forelæsninger, Øvelser og Examina.

1. Den filosofiske Prøve.

Efter at Kirke- og Undervisningsministeriet i Skrivelse af 25de November 1893 havde meddelt Konsistorium, at Ministeriets Konsulent i Almueskolesager, Professor. Dr. phil. Kroman efter Ministeriets Anmodning under 20de s. M. havde tiltraadt en Rejse til Tydskland, Østerrig, Schweiz og Frankrig for at gjøre sig bekendt med de dér værende Seminarier, særlig Fortsættelsesseminarierne, fra hvilken Rejse han forventedes at ville vende tilbage om en Maaned, henledede Konsistorium i Skrivelse af 9de December s. A. til Ministeriet Opmærksomheden paa, at det efter den Plads, som de filosofiske Forelæsninger i det første Studenteraar havde i Universitetets almindelige Læreplan, og efter den Betydning, som disse Forelæsninger have for de Studerende, maatte anses for mindre heldigt, at de bleve afbrudte for længere Tid, og henstillede, at der ikke blev givet de Universitetslærere, hvem det paahvilede at afholde bemeldte Forelæsninger, Tilladelse til Bort-